

A VÁRMEGYEI

KÖZIGAZGATÁSI ÉS POLITIKAI LAP

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VÁRMEGYEHÁZA.

IV., VÁROSHÁZ-UTCA 7.

Telefon: 1-895-69.

Megjelenik minden hó 1., 10. és 20-án

AVÁRMEGYEI TISZTIVISELŐK ORSZÁGOS EGYESÜLETÉNEK

HIVATALOS LAPJA

Főmunkatárs:

SZATHMÁRY ISTVÁN dr

kormányfőtanácsos, ny. vm. főiskolai

Főszerkesztő:

F. SZABÓ GÉZA

ny. főispán, több nemzetvármegye ú. főiskolai

ELŐFIZETÉSI DÍJ:

Egész évre ... .. 24 pengő

Félévre ... .. 12 pengő

A 832., 920. B. M. sz. rendelet értelmében közpénztárak terhére megrendelhető. Postatakarékp. csekksz.: 22.030

A szakvizsgától az Akadémiáig

A háborút követő idők — szinte már elcsépelten emlegetett, de eléggé nem hangzatható tény ez — rendkívül súlyos és sokirányú feladattal terhelték meg a magyar közigazgatást. Az helyen élete a születéstől csaknem a halál pillanatáig a közigazgatás működéséhez kapcsolódik. Természetes, hogy ez a kapcsolat a háború utáni időkben még szervezesebbé mélyült, amikor az élet rendjeinek nagy átalakító hatása alól senki sem vonhatta ki magát. Előbb a szociális megsegítés gondja, majd az ipari és gazdasági élet lüktető irama, általában önálló államiségünk ezernyi szerteágazó vonatkozása mind-mind a közigazgatás ajtajánál kereste a segítő kezét. Az új, sokszálú feladatkör még eddigénél is alagságabb felkészültségre, tisztiviselelőkhöz, kiknek. Ugyan a szociális, a munka és a szívből és szívvel igazgatni tudás, de amelyet felfogó-képességre, látókőre az élet minden reális valósága felé kiterjed. Gyakorlati érzék és elméleti tudás — ezt a két követelményt állították fel a rohanó idők a tisztiviselelő szemben.

Az élet törvényeit a törvényhozás szentesítette, amikor az 1929. évi XXX. tc.-ben a közigazgatási tisztiviselelő részére az elméleti képesség mellé előírta a gyakorlati képesség tanúsítását. A törvény rendelkezése most nem maradt holt betű, néhány év múlva kiváló elméleti és gyakorlati szakférfiakból megalakult a közigazgatási szakvizsgabizottság s négy évvel ezelőtt, 1934. tavaszán megkezdte működését. Négy év parányi idő egy intézmény életében, működésének hatását, gyakorlati eredményét teljes valójában még nem mutathatta meg, hiszen a vizsgázottak még csak majd ezután kerülnek képzettségük érvényesítésének bőséges teret adó pozíciókba. De annyit máris megállapíthatunk — a tisztiviselelő szemszögéből nézve, hogy a vizsga a „reszort” — tisztiviselelő típusát eltünteteti és helyébe a széles áttekintésű tisztiviselelőt állítja.

Kétségtelen, hogy a sovány illetmény és a napestig tartó hivatali munka korában a vizsga letétele a tisztiviselelő számára nagy feladatot jelent. És sok kényszerképzetes, almatlan éjszakát. A biztos falatot feltű és aggasztó vizsga kérdések áradatában izzadó, álmatlan éjszakát. Jóleső megnyugtatóan szólgaljon most az a jelentésünk, hogy a jelöltek sorsa a vizsgabizottság gondoskodását nem kerüli el. Ezt bizonyítja az az értekezlet, mely február haván utolsó szombatján *Tomcsányi* Kálmán belügyi államtitkár elnöklése alatt a vizsgabizottság tagjainak részvételével lefolyt. Négy évi működés tapasztalatai szolgáltatták az értekezlet anyagát. *Mártonffy* Károly dr. min. tanácsos, a vizsgabizottság titkára vonultatta fel a legapróbb részletekre is kiterjedő megfigyeléseket, amelyek a kérdéses módszerre és a feladott kérdések természetére vonatkoznak. A *Mártonffy* Károly által előadottakban — a vizsga eredményességének biztosítása mellett — a jelöltek is megkapták a gondoskodást, a

sohanem nélkülözött, de a megnyilvánulásban mindég jólesően fogadott jóakaratot.

A szakvizsga nem jelentett végecél, befejező pontot a tisztiviselelők képzés kiépítésében. Két évvel ezelőtt életre kelt a Közigazgatási Továbbképző Tanfolyam, melynek ideit, harmadik ciklusa épen e napokban tart Pest vármegye székházának közgyűlési termében. A tanfolyam gyakorlati értékét és hatását felesleges volna hangsúlyozni, de különös örömmel kell hivatkozni arra a részvonalatkozására, amely az elhangzott előadásokkal a szakirodalom gazdagabbá tételét eredményezi. Lapunk egyik legutóbbi számában közöltük *Károly* Kálmán szolgabíró tollából a mult évi tanfolyam előadásai gyűjteményes kiadásá-

nak ismertetését. Azóta számtalan kérdés érkezett hozzánk, hogy hol lehet megszerezni az ismertett művet? Sajnos, tudomásunk szerint az értékes mű nem kerül könyvtárúri forgalomba. Bizton hisszük, hogy *Mártonffy* Károly dr. min. tanácsos, egy magántanár, lapársunk, a Magyar Közigazgatás szerkesztője — akinek kezdeményezése, alkotó készsége, hozzáértése és lelkesedése elválaszthatatlanul ott él a közigazgatási továbbképzés immár beteljesülő kérdésében — e közlésünk nyomán megtalálja a módját, hogy a tanfolyamok anyagát az áldozni is hajlandó érdeklődők részére hozzáférhetővé tegye... Szakvizsga, tanfolyam. És végül — miként *Szél* József belügyminiszter az ideit tanfolyam megnyitása alkalmával bejelentette, — a továbbképzést szolgáló Közigazgatási Akadémia életre hívása az a végső állomás, amely felé a tisztiviselelői képesítés és nevelés gondolata halad.

... A szakvizsgától az Akadémiáig... Uj, gazdag fejezet a magyar közigazgatás életében! *Danóczy György.*

A pestkörnyéki városrendezés társadalompolitikai feladatai

Irta: dr. Hévegy László műegyetemi tanársegéd.

II.

A módszeres városrendezési tudomány már behatóan tisztázta azokat a közlekedéspolitikai irányelveket, amelyek a tömeges személyforgalmat lebonyolító járművekkel kapcsolatban felmerültek. Elsősorban a forgalmi viszonyok beható tanulmányozása mellett tisztában kell lenni a nagyváros távolsági, környéki és helyi forgalmának a nagyságával és a forgalmak fejlődési folyamataival. Ismerni kell a távolsági és környéki vasutak végállomásainak utasforgalmát s meg kell állapítani a fajlagos közlekedési szükségletet s a várható forgalmi sűrűséget. Az utasforgalom különösen a rohamórákban, tehát abban az időben, mikor hivatalba, munkahelyre mennek, vagy pedig onnan jönnek az utasok, igen nagy s e növekedés nemcsak üzemi nehézségeket okoz, hanem ilyenkor a túlsúlyolt kocsiok világszerte előfordulhatnak. Emiatti panaszok világszerte előfordulnak s ezért a közlekedési vállalatok a forgalmassabb órákban sűrűbb és részben több férőhelyet biztosító menetekkel igyekeznek az igényeket kielégíteni. Varsóban, Berlinben és Chicagóban a rohamórákban való forgalmi és tömegtorlódást nagy mértékben megkönnyíti az a körülmény, hogy egyes nagyüzemekben a munkaidő kezdete különböző időpontokban kezdődik s ezáltal a munkahelyére siető és közlekedési eszközöket használó alkalmazottak tömege sokkal jobban eloszlik, mint olyan helyeken, ahol a munkaidő kezdete szimultán. A BSzKRT-nál a rohamórákban a minimális és maximális forgalom közötti forgalom tízszeresét is eléri, sőt felül is mulja a hullámzás⁴ s így megérthető, hogy a közlekedési vállalat, melyet a köz érdekében gazdaságosan is kell vezetni, nem nyújthatja azt a kényelmet, amelyet az átlagos forgalomnál adhat.

Csakis mindezen szempontok figyelembe vételén lehet a gazdasági viszonyokat is állandóan tanulmányozva, a forgalom kialakulására

következtéseket vonni s a városrendezéssel kapcsolatos közlekedéstudó feladatokat megoldani.

Láthatjuk ezek után, hogy a városrendezés és városfejlesztés kapcsán az utcák és utak vezetésének módjában⁵, a közlekedési lehetőségek megvalósításában és a társadalom kívánalmaihoz való alakításában, milyen határozott szociálpolitikai célkitűzéseknek az érvényesülése szükséges. Ugyanez áll azonban új telekkomplexumok megnyitásánál, a parcellázásnál, a kiszájtási jog gyakorlásánál, mert ezáltal tudjuk csak stimulálni azt, hogy a társadalmi egyensúly a nagy népi agglomerációkban nyitogd és biztos maradjon.

A szociális politicum érvényesülésére azonban szükség van egyebütt is, így pl. a házak formáit szabályozó *épitésügyi* szabályokban is. A derékszögben egymást átszelő, nyilegyenes utcák sakk-táblaszerű, rendszerint merev és hideg városképet teremtenek, de emellett elősegítik a kollektív fel-fogás terjedését⁶ s lehetővé teszik az emberi tömeg típus kialakulását.⁷ Ugyanez áll bizonyos tekintetben a bérkasznaryakra is. Ezekre a hatásokra a szociális lakásviszonyokat tanulmányozók már ismételten rámutattak⁸ s az a szellemi irányzat, amely az individualista szemlélet elkollektivizálódása ellen küzd, társadalmi ellenszerül a család háztelpeket, az egyéniség kifejlesztésére alkalmas, zárt, családi házakat. Tény az, hogy külvonalvezetését hozza javaslatba. Tény az, hogy különösen a tőkeszegény országokban az anyagi ne-

⁴ Zelovich Kornél megállapítása, i. m.

⁵ J. S. Nettleford: Practical town planning. London, 1914.

⁶ K. R. Langewiesche: Wohnbauten und Siedlungen. Leipzig, 1929.

⁷ Steinecker Ferenc dr. műegyetemi tanár községpolitikai előadásai.

⁸ Prof. Dr. Rudolf Eberstadt: Handbuch des Wohnungswesens und der Wohnungsfrage. Jena, 1910.

Tahy László belügyi államtitkár részvétele mellett folyt le az

A Vármegyei Tisztviselők Országos Egyesülete folyó évi március hó 18-ik napján d. e. 12 órakor vitéz *Endre* László Pestvármegye alispánjának hivatali helyiségében alispáni értekezletet tartott. A folyó évi első alispáni értekezletnek különös dísz és jelentőséget adott az a körülmény, hogy az értekezleten végig részt vett *Tahy* László m. kir. titkos tanácsos, belügyi államtitkár is *Marton* Gyula min. tanácsos, a belügyminisztérium vármegyei és községi osztályának főnöke kíséretében. Az értekezleten a következő alispánok vettek részt: *Alexander* Imre, *Berkey* Miklós, *Borbély* Sándor, *Bornemisza* Miklós, *Dósa* István, vitéz *Endre* László, *Frey* Vilmos, *Gévay-Wolff* Lajos, *Havranek* József, *Horváth* Kálmán, vitéz *Nadányi* János, *Okolicsányi* Imre, *Olle* István (Baranya vármegye alispánhelyettes-főjegyzője), *Rásó* István, *Ring* Béla, *Streicher* Andor, *Szent-Imrey* Pál, *Szongott* Edvin és *Telbisz* Miklós, továbbá *F. Szabó* Géza ny. főispán, a VTOE. ügyvezető alelnöke.

Alexander Imre alispán a VTOE. alelnöke az értekezlet megnyitása és a megjelentek üdvözlése után az értekezlet lelkes éljenzése mellett örömmel köszöntötte a megjelent *Tahy* László belügyi államtitkárt, továbbá *Marton* Gyula min. tanácsost, akiknek az értekezleten való részvételében az alispáni értekezlet mindig közérdekű és nemcsak szándékú munkája iránt való megértés és kitüntető érdeklődés nyilvánul meg. *Tahy* László államtitkár néhány közvetlen szóval megköszönte a meghívást és az üdvözlést, majd kijelentette, hogy mindig különös megbecsüléssel és érdeklődéssel viseltetik a vármegyei közigazgatás vezető férfiai iránt. Nagy súlyt helyez arra — mondotta — hogy a vármegyei alispánjai az idősebb kérdésekkel megismertessék, örömmel veszi, ha az alispánok, amikor a fővárosban tartózkodnak hivatalában feltévesik.

hézségek miatt a bérkaszárnya-rendszer teljes kiküszöbölése nem lehetséges, a megreformálása azonban igen. A szociálpolitikának egyelőre meg kell elégednie azzal, ha ezeket a nagyvárosok egy bizonyos negyedeire, a kereskedelmire és az iparra korlátozza s ugyanekkor olyan reformra törekszik, amely lehetségessé teszi azt, hogy a bérkaszárnyaiban ne csak lakást nyújtsanak, hanem otthont s a családok elkülönülő, zárt, egységes és belső életét mozgítsák elő. Műszaki szempontból a bérkaszárnya-rendszer reformra szorul. Különö-

Emlékezés Móra Ferencre

Irta: Diásvéllágyi Sámuel

II.

Néha megkérdeztük, mit szól a politikai helyzethez.

— Semmit, — mondotta ilyenkor lekicsinylően. — Én nem politizálok.

— Ugyan miért nem, hiszen eddig mindig azt csináltad? Még ellenzékli lapszerkesztő is voltál.

— Politizáljon a hóhér, neki hivatalból úgyis „magas” politikát kell csinálni.

Pedig nem tudott megenni politika nélkül. De csak magának politizált. Ugy volt a politikával is, mint az olvasással. Ha kérdezték, mindig tagadta, hogy olvassa. De akik közelebről nézték őt, láttuk, hogy meg sem tudni lenni újság, meg könyv nélkül. Ha ásatni ment, levelezésén kívül egész csomó könyvet vitt magával, — mint mondani szokta — altatónak. Mert főleg az utolsó esztendőkhöz elég rosszul aludt. *

A közszerepléstől mindig húzódozott, sőt nem egyszer tiltakozott is ellene. Akarata ellenére választották meg Szegeden városatyának is, amely minőségben mindössze késszer szólalt fel tizenöt év alatt. Igaz, hogy mind a két beszéde szószerint került a jegyzőkönyvbe. Az egyikben a Nemzeti Tanács parancsára a köztársaságot kiáltotta ki, a másikban pedig Jókait méltatta a centenárium alkalmából. De ezenkívül az első nemzeti kormány idején volt miniszterjelölt is, az egyik dunántúli város pedig mindenáron a képviselőházba akarta beküldeni, de hát ezt sem vállalta.

Alexander Imre alispán az értekezlet hálás köszönését fejezte ki *Tahy* László államtitkárnak elismerő szavaiért. Bejelentette, hogy *Baross* József, *Bónis* Aladár, *Bódy* Zoltán, vitéz *Márky* Barna és *Stephanich* Pál alispánok távolmaradásukat kimentették. Megemlékezett arról, hogy a legutóbbi alispáni értekezlet óta *Csergő* Károly, *Fischer* Béla és *Skultéty* Miklós alispánok nyugalomba vonultak. Indítványára az értekezlet a három nyugodalomult alispán érdemeit jegyzőkönyvében örököltette meg. Üdvözölte végül *Alexander* Imre alispán az alispáni értekezlet munkájába most bekapcsolódott új alispánokat, *Dósa* Istvánt, vitéz *Endre* Lászlót, *Ring* Bélát, *Szongott* Edvint és *Telbisz* Miklóst.

Az értekezlet a napirend tárgyalása során a vármegyei és községi tisztviselők létszámának felmérése kérdésével, a vármegyei tisztviselők betegsegélyezési ügye jelenlegi állásával és a vármegyei biztosítási központja létrehozásának ügyével foglalkozott *F. Szabó* Géza ügyvezető alelnök előadósában. A rendkívül értékes és gyakorlati jelentőségű vitában *Tahy* László államtitkár *Marton* Gyula min. tanácsos, *Frey* Vilmos, vitéz *Endre* László, *Borbély* Sándor, és *Dósa* István alispánok vettek részt. Az indítványok során *Frey* Vilmos alispán azt az elgondolást vetette fel, hogy különösen a szegényebb agrár községek megsegítése tányos megoldás lenne, ha a községek személyi és adminisztrációs költségei az egész országban egyégesen kivetendő községi pótdából fedeztetnének, amin felül minden egyes községnek megmaradna az anyagi erejéhez mért közsegélyezésére az önálló pótdó kivetési joga. *Frey* Vilmos előterjesztését *Tahy* László államtitkár és az értekezlet is nagy tetszéssel fogadta. *Gévay-Wolff* Lajos alispán a községek vilányosításának kérdését tette szóvá, végül *Frey* Vilmos alispán az inségjárulék kivetés jelenlegi méltánytalan rendszerére mutatott rá.

sen társadalomegészségügyi szempontok szólnak emellett. A modern társadalompolitikai tervek, még ipari negyedekben is, mindinkább fokozottabb előnyben részesítik a kertés házak rendszerét, mintegy ellensúlyozásul azoknak a hiányoknak és különösen közegészségügyi káros hatásoknak, melyeket a bérkaszárnya-rendszerrel tapasztalhatunk. A kertés házak többlelék lehetnek, egy-, két-, három, vagy négy lakásból álló zárt sorban építet, kertés családi házak, melyekben a keresztszellőztetés és a napfény behatásának

— Nézd már, — ujságotla egyszer, mikor egy este kiszaladt hozzám — csúffá akarnak tenni a kaposiak.

— Hogy-hogy? — kérdeztem.

— Követnek akarnak megválasztani mindenáron. Mintha nem lett volna már elég bajom a politikával.

*

Móra, ha politizált, sohasem magáért a politikáért tette. Politizálását nem is tartotta komoly politizálásnak, legalább kifelé nem. De hát a politika kutya egy dolog. Olyan méreg ez, — írja valahol maga Móra Ferenc — hogy mindenütt be szívárog, s az sem menekülhet előle, aki akar.

Talán azért is húzódozott a politikától, mert egyidőben sokat szenvedett miatta. Legalább lelkeleg. Mert arra, hogy testileg is szenvedjen, hála Istennek nem került sor. Pedig vagyunk még nehányan, akik nem felejtettük el, hogy a politika miatt nem egyszer élete is veszélyben forgott. Még vagyunk, akik tudunk azokról a kövekről, melyeket arra szemeltek ki, hogy velők Mórát a Tisza fenekére horgonyozzák le. Ebben az időben annyira zavarosnak látta a helyzetet, hogy csak Supka erős keze tudta visszatartani tőle, hogy a Tisza mindent feledtető hullámaiba ne lépjen a körtöltésről.

Furcsa idők voltak ezek, amelyeket ellenforradalom néven ismer mindenki, de amelynek valóságába nem mindenki látott bele. Egyegy bátorhangú vezércikk, egy-egy „rovás” a Szegedi Napló „Homokóra” rovatában már elegendő volt, hogy Ferencet az ügyész perbe fogja. Egyszer bizony nehezen úszott meg egy ilyen ú. n. „nemzetgyalá-

tökéletessége biztosítható. Különösen Belgiumban és Szászországban is találkoztunk olyan reformált bérkaszárnyszerű rendszerrel, amely a patkóalakban épített blokkházak benyomását kefti, udvari parkkal, gyermekjátsszóterrel és bőséges pázsittal. A jövőben mindenesetre a kertés építkezések előnyben részesítendő, bár elismerjük, hogy a tökeszegénység nagy gátat emel a megvalósítás elé. Különösen ipari negyedekben a kertés háznak nem megvetendő szociálpolitikái jelentőségük van, a robotmunkát végző munkás életébe változatosságot visz be s számára lehetővé teszi azt, hogy szabad idejében az üzemi, a gyári munkától eltérő szabadidéri, esetleg kertmunkát is végezhesen. Ilyen hatást fejtenek ki azok a kertvárosok, amelyek Bruxeles ipari negyedében *Scharbeck*-ben, és Lille-nek ugyancsak ipari negyedében *La Mitry*-ben található. Ez utóbbit a legmodernebbek közé számíthatjuk. 1933-ban létesült, a gyárosok és a munkásbiztosító intézmények által előteremtett tőke segítségével. Hasonlók ezekhez a belga bányavárosokban a bányatársaságok által épített munkásnegyedek *Beeringen*-ben, *Zolder*-ben és *Winterslag*-ban. Kísérletileg is megállapítást nyert, hogy különösen a konyhakertes, családonkint elkülönült, közegészségügyi szempontból kifogástalan munkáslakások társadalmi hatása igen szerencsés s ebben a rendszerben nagy szociális nevelő hatás van.

Látható mindezekből, hogy architektónikus eszközökkel céltudatosan elő lehet készíteni nemcsak a falanszter szemléletet és a kollektív szellemet, hanem az individualista meggyőződést is. Ezért a lakáspolitikai terveknél szociálpolitikai szempontból mindig megfontolandó az a körülmény, hogy idők mulásával azok előbb-utóbb a lakosság politikai szemléletének és szellemi felépítésének alaprajzává válhatnak. Az individualista szemlélet és elképzelés, — amely a magyarság mentalitására olyannyira jellemző —, azt igényli, hogy a szabad és független életre teremtett ember lakása a családi kötelék erejének, egészségének, épségének megőrzését szolgálja s így a nagy városokban is, — melyekben annyira érvényesül minden fékező és nyílláló törekvés ellenére a társadalmi berkei othonának életét.

A pestkörnyéki városrendezés terén a szociális lakáspolitikai alapját az építési szabályzatnak kell képezni. Ehhez a törvény megadja a módot is. Az építésrendészet terén az 1937. évi VI. t. c. alapján a Fővárosi Közmunkák Tanácsa hatásköré szintén kibővült. A törvény rendelkezéseiben és a miniszterrendeletben felül a helyi viszonyok szerinti szükségés építésrendészeti szabályokat *Budapest* és környékén a Fővárosi Közmunkák Tanácsa által alkotott építésügyi szabályzat állapítja meg. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa az

zási” pert, s ha felülről ki nem rántják az utolsó pillanatban a vízből, bizony elmerült volna.

A huszas évek elején egy nagy „kommunistapert” tárgyaltak *Makón*, amelyre a tanuk nagy száma miatt a törvényesék szállt ki *Szeged*ről hozzánk. S mert az egyetlen szállodánk a kommunista és román megszállás következtében még lakhatatlan volt, a bírósági embereket magánházakhoz szállásolták be. Hozzám az ügyész került. Alig melegeztünk össze egy kicsit is, már Mórától esett szó köztünk. Bizony az ügyész nem a leghízelgőbben nyilatkozott róla. Szidta a „Homokóra” rovatot, — melyet ő „Homokmóra”-nak keresztelt el — ami olyan sok bosszúságot és dolgot okozott neki.

— Fiam, — mondottam a feleségemnek egyszer asztalontás után — itt nem lesz jó tovább Mórától beszélni, mert akkor holnap már én is a kommunistaper vádlottjai közt ülök a megyeházán.

Sikerült is a beszélgetést a továbbiakban úgy irányítanom, hogy az ügyész nem vette észre *Ferenc*hez való bensőséges baráti viszonyunkat, s talán még ma sem tudja, ha ugyan azóta meg nem halt.

*

A mindenképen túlfűtött ellenforradalmi idők nyomasztó hangulatában kért tőle a *Világ* c. lap folytatásos regényt. Tőle, aki ezzel a műfajjal még sohasem próbálkozott meg. Hiszen épen hogy abbahagyta az „alanyi költészet” művelését. De vállalkozott. S írt pár nap alatt egy olyan regényt, melyet még ma sem mer a kiadó az olvasók kezébe adni. „Hannibal feltámadása” lett a címe a kis kulcsregénynek, amelyben alaposan ki-

építési szabályzatot az illető város polgármesterének, illetőleg képviselőtestületének meghallgatása után alkotja. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa másodfokú építési hatóság s a székesfőváros környékére vonatkozó ügyekben Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye törvényhatósági bizottsága által választott kilenc taggal kiegészített tanácsban határoz. E tanácsban — szavazati jelleg nélkül — tanácskozási joga van a vármegyei érkir. államépítészeti hivatal vezetőjének és az érkelet megyei városok képviselőtestületei által kijelölt egy-egy megyei városi tisztviselőnek. A Fővárosi Közmunkák Tanácsa által megállapított városrendelési tervek és az építési szabályzat jogorvoslat szempontjából a közigazgatás körében hozott határozatnak tekinthető.

A törvénynek az a rendelkezése, amely a Fővárosi Közmunkák Tanácsát a kiterjesztett területen építési szabályzat alkotására felhatalmazza, szociális lakáspolitikai szempontból nem közömbös és rendkívül sokat jelent. Mőd adatik ilyenképen arra, hogy olyan egységes lakáspolitikai elképzelések vitessenek keresztül, melyeket eddig különösen társadalomépítési szempontból hiányoltunk. Erre azért van nagy szükség, mivel ismeretes, hogy a vármegyei építési szabályrendeletek reformja már régóta szőnyegen fekvő kérdést képez, a Fővárosi Közmunkák Tanácsa olyan építési szabályzat alkotását fogantatósíthatja, amely egyetemes nemzeti vonatkozásban is mintául szolgálhat a vármegyéknél és a törvényhatóságoknak. Okot szolgáltatna erre az alábbi megfontolás.

Az 1876. évi XIV. t. c. előírja ugyan, hogy a lakóházak építésénél a közegészségügyi szempontok figyelembe veendők, a törvényhatóságok által a törvény értelmében alkotott építési szabályrendeletek rendelkezései azonban a gyakorlatban sok esetben mellőzték. Bár e szabályrendeletek a háború előtt támasztott igények kétharmad részének megfelelőek ugyan, ma azonban a reformjuk már elodázhatalanná vált. Általános panasz ellenük pl. az, hogy telekminimumot nem állapítanak meg, lehetővé teszik a telek 50%-ának a beépítését, elmulasztják a ház fekvésének szabályozását, valamint az ablakok irányának megállapítását, elhanyagolják a tájcsinnyezés elleni védelmet, rövid távolságot állapítanak meg a kutak és az árnyékszék között s felhatalmazzák a főszelvényvezetést, hogy a lakhatási engedélyek megadásánál a szabályrendelet egészségügyi követelményeitől eltekinthessen. Súlyos hiba azonban az is, hogy a törvényhatóságaink szabályrendeletei nem tilalmazzák a vályognak és a vertföldnek igénybevételeit.⁹⁾

9) Dr. Kovácsics Sándor: Magyarország vármegyei építési szabályrendeleteinek rövid ismertetése. Népégszégügy. VI. évf. 496. old. (Folyt. köv.)

készítette annak a szomorú kornak rikítóan hangos és „cselekvő” embereit. Jól emlékszem, hogy milyen önelégtétellel mesélte el egy-egy fejezetét, amelyben akár politikusokról, akár írókról, akár más honnöntőkről mondta el véleményét. A regény azonban, — melyet a nemrég elhunyt Feleky Gézánnak küldött el — nem akaródzott megjelenni az újságban, akármennyire vártuk is itthon. Mikor aztán jó pár év múlva valamennyire felengedvén Ferenc veleszületett tartózkodása a pestiekkel szemben, meg merte kérdezni Felekytől, hogy mi is van Hanniballal, akkor sült ki, hogy a regény bizony elveszett. Ferenc hümmögött, Felekyre meg duzzogott is egy kicsit, midőn velem idehaza közölte a hírt, de aztán belenyugodott. Csak mikor Petőfi Társaságbeli székfoglalójáról jöttünk le, akkor kérdezte meg:

— Mit gondolsz, pajtás, Hannibal után is így ölelgettek volna ott bent az emberek?

— Alig hiszem, — mondtam — bár sohasem lehet tisztába jönni a költészek gusztusával.

A regény azonban mégsem veszett el. Móra halála után szépen előkerült az egyik fiokból, ahová az előrelátó Feleky Géza, — bizonyára Móra érdekében — süllyesztette el.

Majd eljön az ideje Hannibal feltámadásának is.

Bennünket makóiakat nem ismert el igazi parasztnak, olyanoknak, mint ő volt: kiskan-lénk a hagymakertész híviák, — s mégis szívesen időzött közöttünk. Hallgatta, gúnyolta beszédünket, ami — jóllehet Szeged külvárosa vagyunk — mégis más, mint a szegedi. Tanult is nálunk és

Ismételt előadásokról olvasunk a sajtóban, amely előadások a rádió és a stúdió belső életére vonatkoznak. Egyik előadásra vonatkozó tudósításban olvassuk: „Egyetlen műsorszám sem függ egy embernek a hatáskörétől s ez nem a felelősségtől való menekülés, hanem az alaposág elvének megvalósulása. Hat hétre előre készítik el mindennap műsorát, percnyi pontossággal, ezt a tervezést azonban gyakran felborítja a szereplők különböző akadályoztatása”. Megemlékezett az előadó arról, a tudósítás szerint, — hogy a rádió műsorát egy miniszteriális bizottság is ellenőrzi, a technikai hibákat pedig a posta tartja számon. Miután ezekhez az előadásokhoz csak a sajátó hasábjain szólhatunk hozzá, így az alábbiakban tesszük meg észrevételeinket:

A magyar szó és magyar beszéd fenséges zenéjének védelmében emelünk szót. Talán elfogultak vagyunk, de elfogultságunkban is hirdetjük, hogy magyar fulnek, magyar szívnek nincs szebb zene, mint a szépen csengő, zengő magyar szó, a magyar beszéd. A szépen csengő, zengő magyar szó s nem ám az olyan beszéd, amelynek nincs ritmusa, amelyből hiányzik a zamat, amely erőtellenül kong, mint a hibás instrumentum s amely nem tüzel fel, ha parázs a tartalma, nem altat el, mint édes anyánk altató danája, amely késő öreg-ségünkben is mint megértő melódia csendül em-lékünkbe, hanem az olyan magyar szó, amely a törzsköcs magyar nép ajkán finomult zenévé s a magyar szószerkeken és katedrálisokban magasztosult magyar értékké.

A lugasok csalogánya csak csalogányszóra váiaszol. A beszédes erdő a lágy fuvalmakra lágy fuvalmakkal; a viharos orkánra zúgó fergeteg hangján felel. Nemes visszhang csak tisztult nemes hang nyomán szólal meg.

A színpad, a szószerke akkor ragadja magával hallgatóságát, ha a színpadi vagy a szómoki szó muzsikálisan zengő.

A magyar rádió is színpad! A magyar rádió is szószerke! Még pedig milyen színpad és milyen szószerke! Olyan, amelyikre nemcsak százan és ezren figyelnek fel, mint a színház közönsége, ahová a közönség korlátolt számban válhatja meg jegyét, hanem olyan szószerke, amely körül nemcsak a hírvők sereglenek, akiket lelki életük templomba vezérel, mert a rádió több a szószerkénél, hiszen a rádió sok új szót, szólásformát, amit aztán gyakran és szívesen használt írásaiban is. Így a többek között nálunk tanulta azt is, hogy ha valaki hirtelen elhallgat, ha torkán akad a szó, akkor „elakad benne az ütő”. Nálunk hallotta és kedvelte meg az „orvas” szót is. Nagyon jót mulatott azon is, mikor egy szomszédközönségbeli öreg néni az alorvos nótájára nekem a „főlorvos” címet adományozta díjmentesen. Ő aztán a két szokatlan szóból csinált egy harmadikat: a „főlorvas”-t. Azóta néha még a levélborítékon is főlorvasnak titulált.

Szerette a nyelvtani tréfákat. Mikor a leányom már nagy gimnazista volt, egyszer megkérdezte tőle Móra:

— No, kis pajtás, tanultok-e nyelvtant?

— Hogyne tanulnánk, Ferkóka, — válaszolt a lányom, akinek Móra a nagy korkülönbség mellett is csak Ferkóka volt.

— Akkor mondd meg, Back Bernátnak mi az egyes nominativusa?

— ? ?

— Én nem tudom, hogy tanítanak benneteket!? A mi időnkben minden diák tudta volna, hogy Ba Berna. S kajánul mosolygott a tréfán.

*

Négy éve, hogy nem mosolyog, nem tréfál, nem mesél. Négy éve, hogy nem halljuk a hangját. Csak írásait olvasszatjuk, csak a kedves emlékeken élősködünk.

De jó is, hogy olyan sok kedves emlékünkről radt tőle!

A magyar szó zenéje

A Rádió igazgatóságának szíves figyelmébe.

(Beküldetett)

dió százezrekhez szól, a határokon kívül: tehát magyar legény, magyar leány, a magyar szó zenéjének ismerője legyen az a táplán, aki százerek tamítására, milliók felvilágosítására, lelkesítésére, meggyőzésére és gyönyörködtetésére a mikrofon elé áll...

Vajjon megfélemlenek-e ezen követelményeknek a rádió „bemondói”, előadói, beszélői? Erre azt felelhetjük, hogy csak kismérsékben felelnek meg ezeknek a követelményeknek. Le a kalappal azok előtt, akik megfélemlenek, le a kalappal a külügyi negyedőrák előtt.

A rádió igazgatóinak és belső kritikusaiknak a magyar szó zenei fenségét éreznük és érteniük kell.

A magyar szónak zenéje, érce, modulációja, melódiája, skálája van s ezt a zenét csak az értő és érzi, akinek a magyar szó és magyar beszéd fenséges zenéje tulajdon értéke, — a maga arany értékében.

A magyar fővárosnak különleges okokból szüksége van arra, hogy a mindennap hallgatott rádió keresztlát a tisztán csengő magyar szót megbecsülje, szívbe zárja s nyelvét, beszédmódját hozzáhasonítsa. A jász nyelvek, az idiomák, a kiforgatott — és rosszul hangsúlyozott szavak sehol sem veszélyeztetik annyira a magyar szót és magyar beszéd fenséges zenei értékét, mint éppen fővárosunkban. Ezt az elrontott nyelvet, ezt a beteg beszédmódot sem a szószerke, sem a parlament ülésterembe, sem a rádió mikrofonja elé bocsátani nem volna szabad.

A rádió közönsége bel- és külföldön egyaránt elvárja és elvárhatja, hogy az éterhullámain keresztül magyar zamatú magyar szó, magyar beszéd közönségben be a nappali szobákba és a család otthonokba. És — fájdalmas volna — ha ez a magyar szívből, magyar érdekek védelmében elhangzó kívánság nem találna visszhangra és megértésre.

A nő bemondok és előadók tárgya gondosan megválasztandó. Vanak előadnivalók, amik nem alkalmasak női ajkakra; ismét mások, csak férfi ajkáról hangozhatnak el. Mint ahogyan a nőies-séget nem bronza önti a szobrász, hanem korraival márványba faragja, úgy az ézengést, a most dúló európai vihart sem interpretálhatja a rádióban más, — mint értelmes, kellemes férfi-hang. Mert ismételjünk, hogy a rádió határozott témá-küli világszínpad! Kérhetjük, elvárhatjuk, hogy a világon szétszórtan élő magyarok a lezenggetesebb magyar szót s a legértelmesebb magyar beszédet hallgathassák a rádió keresztlát. És ha nem nyernénk meghallgatást, úgy mi nem fogunk „szórvaz ágon hallgató ajakkal ülni”, hanem újra meg újra szót emelünk a magyar szó zenéjének védelme érdekében, amely szempontot a magyar rádióknak hallgatói kívánsága szerint, — a magyar érdekek védelméért is — száz százalékban respektálnia kell, mert az a hivatása és kötelessége.

Borsod vármegye tisztviselői már az uj magyarruha-viseletben jelentek meg a kisgyűlésen

Borsod vármegye kisgyűlésének vitéz Bor-bély-Maczkó Emil főispán elnökléte alatt tartott ülésén a vármegye tisztviselői már mindnyájan a rend-szeresített fekete magyar ruhában jelentek meg. Napirend előtt a főispán melegen üdvözölte a kisgyűlés nevében Zsóry György ny. alispánt, aki most töltötte be hetvenedik életévét. Bejelentette ezután, hogy a borsodvármegyei tisztviselők magyarruha-viseletét mozgalma az egész országban nagy rokonserenvel találkoztak. Bejelentette továbbá, hogy a közeljövőben 40—50mezőkövesdi családot telepítenek le a Dunán-tul, ahol családanként 12 kat. hold kiváló minőségű földet kapnak. A szükséges beruházások családoként 3000 pengőt igényelnek. Zsóry Lajos orsz. képviselő indítványára a kisgyűlés táviratilag üdvözölte Darányi Kálmán miniszterelnököt Győrben elhangzott nagyszabású megnyilatkozása alkalmából, amellyel a vármegye egész lakossága egyetért.

Egy királyi alapítólevél történelmi és közjogi tévedései *

Írta: Károlyi Károly Garibaldí dr.

Már régóta kisírem figyelemmel Petrichevich ezredesnek a Mária Terézia Rend vagyónával és közjogi jellegével foglalkozó érdekes cikkeit és nagy elismeréssel adozom annak a lelkesedésnek, melyet szerző e kérdésnek szentelt. Elvezetett olvasom magánjogi érveit, melyekkel bebizonyítja, hogy Ausztria kárpótlással tartozik Magyarországnak a tönkretett rendvagyonért, valamint azokat az erős magyar érzéstől hevített következtetéseit is, melyekkel azt igyekszik bizonyítani, hogy a Mária Terézia Rend a magyar közjogból fogant magyar intézmény — bár ezt a megállapítást nem osztom. Buzgalma azonban tiszteletreméltó. Amikor tehát jóhiszemű következtetéseit közjogi vizsgálat tárgyává teszem, úgy ez az ügy érdekében történik és Petrichevich érdemeiből semmit sem akar levonni. Azonban ilyen kritikára szükség van, mert különben az általa hirdetett közjogi fikciók tetszetős beállításuk folytán szélesebb körben is elterjednek.

Legutóbb „A Vármegye” folyó évi 5. és 6. számában fenti cím alatt két közlemény jelent meg, melyek közjogi tévedéseket tartalmaznak.

A laikus olvasót vajmi könnyen elkápráztatja az a nemzeti hiúságnak hízogó bírálat, mellyel Petrichevich a Mária Terézia Rend alapítólevelének egyes részeit illeti. Szerző azt a látszatot kelti, mintha Mária Terézia kizárólag magyar királyi méltóságának köszönhette volna azt az előkelő pozíciót, amelyet az európai politika terén elfoglalt. Emlékeztet ez a történelmi magyarázat az oláh történelem-„tudomány”-ra, mely Hunyadi Mátyásban a nagy oláh királyt tiszteli. A mi ezereves történelmünk elég dicsőséges és gazdag, így nincs szükségünk a valóságos történelmi tények téves beállítására.

Az ismertetett és súlyos bírálatban részesített alapítólevelben nem lehet semmiféle közjogi hibát találni, mert egy 180 év előtti okmányoknak a mai közjogi felfogástól eltérő kitételeit tudományos elbírálás mellett természetesen kell találnunk. A közjog is fejlődik s így változik a haladó élet követelményei szerint. Ezért nem lehet kívánni, hogy a majd két évszázad előtti magyar királyi kancellária mai közjogi felfogással bírt legyen.

Ami pedig a címben említett történelmi hibákat illeti, vagyis hogy melyek azok, arról nincs szó a két cikkben.

Mielőtt a tanulmány közjogi tévedéseinek helyreigazítására áttérnék, félreértések elkerülése végett kiemelem, hogy a *kérdéses alapítólevél nem a Rend alapítására vonatkozik*, hanem csupán arra a pénzbeli alapítványra, melyet a királynő 7 évvel a Rend alapítása után ennek javára tett s ami nélkül a Rend jogilag fennállhatna, mint ahogy ma tényleg így is áll fenn. A Rend alapításáról és működéséről a Ferenc császár, mint corregens és társuralkodó által 1758.-ban kiadott alapszabályok rendelkeznek.

Ennek kapcsán legyünk mindenekelőtt tisztában azzal, hogy a Mária Terézia Rendet a királynő *nem szuverén magyar királyi országló hatalma teljéből, mint magyar rendet alapította*. Először is, mert a szuverenitás sohasem volt valamely rendalapítás előfeltétele, hiszen alapítottak rendelkezéssel vazallus fejedelmek is, — így pl. az Aranygyapjas Rendet is hűbéres fejedelem alapította, — másodsorban mert Mária Terézia nemcsak mint Magyarország királynője gyakorolt szuverén közjogi föhatalmat, hanem örökölte azt elsősorban atyjától, mint a régtől fogva *szuverén Ausztria Ház* fejtől s így magyar királyi méltóságától függetlenül is előkelő helyet foglalt el a többi európai szuverén között. Magyar királyi méltósága ezt a szuverenitást csupán jelentékenyen fokozta.

A Mária Terézia Rendet pedig alapította mint

összes országaira kiterjedő egységes hatalmi uralkodó, mégpedig férjével, a családfejjel együtt.

Maga Mária Terézia jelenti ezt így ki épp az ismertett alapítólevelében: Mi a Császárral... elhatároztuk, hogy egy... katonai Lovag Rendet alapítunk.” Petrichevichnek ezzel ellenkező megállapítása tehát, mely szerint „a császár társalapítóként szóba sem jöhet” — téves. Ferenc császár sem ismeri el az alapszabályokban — amint ezt Petrichevich állítja — semmiféle olyan jogvi-

* Az *audiatur et altera pars* elvénél fogva kötelesek udvariassággal közölnünk ezt a cikket.

szonyt, amely szerint ő alattvalója lenne nejeének. Az alapszabályoknak Petrichevich által erre vonatkozóan idézett pontjaiban csupán azt a tény állapítja meg, hogy társuralkodója, a királynő, saját öröklött országai kormányzásáinak és hadseregének bizonyos intézkedéseket már kiadott. Az is téves értelmezés, mintha a királynő férje a „*hűség-estű*” tette volna le neje kezébe. Az 1741. évi IV. t. c. 4. §-a csupán azt állapítja meg, hogy Ferenc toscanai nagyherceg, mint társuralkodó: *corregens*, nem pedig aluralkodó: *subregens* — *Magyarország törvényeinek megtartására tett eskűt*. Ebből pedig nem lehet arra következtetni, hogy ezzel alattvalójává vált nejeének, aminthogy társuralkodó létére nem is lett az. Ez különben magából a „*társ*”-uralkodó fogalmából is következik.

Helyesen idézi Petrichevich az 1741. évi IV. t. c. 5. §-t, amely a kiváltságok adományozását, mint legszemélyesebb felségjogot egyedül a királynőnek tartja fenn, de ez a magyar törvény *kizárólag Magyarországra* néve adott jogokat az uralkodónak. Többi országaiban a rendalapítás abszolút fejedelmi jogaiból fakadt.

Történelmi és közjogi valóság szerint a Rendet együttesen alapították Mária Terézia és férje, mint családfeje és örökös országaiban társuralkodó. Az alapítók személyeiben pedig a következő közjogi méltóságok összpontosulnak: a szuverén Habsburg-Lothringeni Ház feje, Magyarország királynője, Csehország királynője, Ausztria főhercegője stb. stb., az osztrák-belgiumi és olasz tartományok uralkodónője, végül Toscana nagyhercege. A Rend tehát épp annyira dimasztikus, mint magyar, cseh, osztrák, stájer stb.

Azt, hogy a rendalapítás a királynőnek és férjének fentebb említett többféle közjogi méltóságai összességéből fakadólag történt igazolja az is, hogy úgy az alapítólevelet, mint az alapszabályokat Kaunitz, az uralkodóház és annak összes örö-

KÖZSÉG Ingyenmunka

A mai nehéz időknek egyik szomorú tünete, hogy igen sok hivatalban minden díjazás nélküli munkaeóket lehet találni. Majdnem ezek közé tartoznak azok is, akik 60—80 pengős havi fizetésért dolgoznak, mert ezt a fizetésnek minősített összegtet semmiképpen sem lehet a megélhetésre elegendőnek feltüntetni. Ilyenek a községeknek a 60 pengős állástalan okleveles jegyzők és a vármegyéknek a most már 85 P kezdőfizetéssel javadalmozott díjtalan közigazgatási gyakornokok. Ez a díjazás, ha nem is elegendő a megélhetésre, a hosszú tanulmányi idő alatt nyújtott szülői támogatás kényszerű folytatásával elegendő arra, hogy az ilyen alkalmazott úgy, ahogy átvészelje azokat az idöket, amelyek után mégis némi reménye lehet az előmenetelre és a magasabb díjazásra.

A közhivatalokban — különösen a városi és községi irodákban — gyakran találkozunk teljesen díjtalanul dolgozó munkaeókkal, ami sem a városnak, sem a községnek nem válik díszére még akkor sem, ha az illető önmaga ajánlotta fel egy jobb jövő reményében ingyenes szolgálatait. Eltekintve attól, hogy az ilyen munkában rendszerint nem sok köszönet van, az ilyen munkaeó többnyire sorsával elégedetlen és rossz hatással van környezetére. Nem is igen szokták elfogadni az ingyenes munkát, egyrészt a magyar emberek természetes jogérzékéből kifolyólag, miután belétek idegződött az az elv, hogy aki nekünk szolgál, azt meg is kell fizetni, másrészt pedig a felesleges hatalmat volkára és a miniszterközi bizottságok eltiltották az ingyenes munkaeó alkalmazását.

Érdekes fejleménye volt egyik városunkban az ingyenes munka szolgáltatásnak. A város hivatalában több ilyen ingyenes munkaeó dolgozott éveken keresztül jöendő elsőbbsége biztosításának reményében s ezek között olyanok is voltak, akik igen fontos munkakört töltöttek be. Reményeik azonban nem váltak valóra és a végleges állások betöltésénél mellőzés érte őket, mire az

kös királysági és országai uralkodónőjének, nem pedig kizárólag a magyar királynőnek házi-, udvari- és államkancellárja ellenjegyezte. A magyar királyi kancellária ennél az aktusnál nem működött közre, ami valójában közjogi mulasztás volt, miként azt a cikkíró helyesen állapítja meg.

Téved Petrichevich abban, hogy helyes lett volna az uralkodóház részéről, ha az 1687. évi örökösödési törvény meghozatala után az „Osztrák Ház” helyett a „Magyar Ház” elnevezést választi fel. Ausztria — a régi Ostmark — a német-római birodalom keretébe tartozó patrimonium volt. Midőn ezt a területet a Habsburg Ház hűbértül, azaz ugyyszólván családi birtokul kapta, erről nevezte magát „Ausztria Ház”-nak. A „Magyar Ház” elnevezés a szuverén alkotmányos magyar királyságot fokozta volna le — látszólag — hűbéres patrimonium rangjára. Ezt Magyarországon semmiesetre sem vette volna örömmel. A Bourbon, Hohenzollern, Coburg stb. Házak sem nevezték magukat „Francia”, „Román”, vagy „Bulgar” Háznak, mikor ezen országok trónjára kerültek, hanem megtartották patinás régi családi nevüket.

Rá kell még mutatnom Petrichevich egy nagy tévedésére: szerinte „az örökös királyságok és országok összefüggésben sem alkotnak egységes birodalmat”. Ez nem áll, mert a Habsburgok német-országi birtokkomplexumát, melybe Stíría, Karinthia, Tirol stb. is beletartoztak, már a XVI. századtól fogva „Ausztriá”-nak vagy „Osztrák Birodalom”-nak nevezték, mégpedig kétségteljesen hatatlan közjogi alapon, V. Károly császár 1530. évi privilegiumlevele alapján, amit bármely komoly történelmi és közjogi mű igazol.

Közjogunk iránt a külföld mindig bizonyos megnemértést tanúsított, elsősorban az osztrákok, akikkel éppen ebből kifolyólag elég harcot vívtunk. Még igazunkat sem akarták sokszor elismerni. Elképzelhető, milyen örömmel fogadnák Petrichevichnek könnyen félremagyarázható, illetve megcáfolható megállapításait. Nem szabad alkalmat adnunk arra a jogos szemrehányásra, hogy tudományos kérdések vizsgálatánál érzelmi szempontokra a kelleltnél nagyobb mérvben vagyunk tekintettel.

egyik díjtalanul szolgáló nő, aki a város adóhivatalában számfelírási munkát végzett, majd az anyakönyvi hivatalban dolgozott, a végleges állás betöltésénél történt mellőztetése után négy évi munkadíjért beperelte a várost. A város a per során azzal érvelt, hogy az illető maga vállalkozott díjtalan munkára és a bíróság ezen az alapon felperest kerestetével elutasította, kimondván, hogy az ingyenes alkalmazottak foglalkoztatása a mai viszonyok között nem szokatlan. A királyi tábla az ítéletet megváltoztatta és a város fizetési kötelezettségét megállapította. Az ítélet indokolása kimondja, hogy a hatóság még akkor sem fogadhatja el az ingyenes munkát, ha az illető erre maga vállalkozik, mert az ilyesmi jó erkölcsbe ütközik.

Megnyugvással tölt el mindnyájunkat ez az ítélet, mert ebben a munka megbecsülését látjuk. A munka, amely mindnyájunkat éltet, amely után szerzett kerestetünkkel kellene elsorangu életszükségleteinket fedezni, mindnyájunknak kötelessége egyrészt a közszel, másrészt saját magunkkal szemben. Ha a mai viszonyok között nem is mehet mindenki arra a pályára, amelyre hajlamai képezzé teszik és olyan pályát választ, amire csak a kényszerűség veti, mindenki igyekszik betölteni munkakörét, mert hiszen ez adja neki a mindennapi kenyeret. A közületeknek pedig ezt elő kell segíteni és nem ingyenes munkát várni valakitól, olyan munkát, amit a városnak vagy a községnek el kell végeztetnie, ha tehát el kell végeztetnie, akkor legyen rá munkaeó is. De bizonytalanságban tartani, évek hosszú során át megengedni, hogy valaki tudását és munkabírást a köz javára bo csássa, azután pedig elzárni az érvényesülés útját, semmiképpen sem nevezhető emberies elbánásnak. Elvégzendő munka van, dolgozni akaró ember is van, egyszerű tehát a számitás és a dolgozni akaróknak elébe kell tenni a munkát, hogy végezzék el, miáltal az illető hasznára van az állami igazgatásnak és egyuttal maga és családja részére megszerzi a legszükségesebbeket.

Reméljük, hogy a községi tisztviselők létszámának rendezésére irányuló kormányelhatározás mindkét félre, tehát úgy a munkaadó községekre, mint a munkát kereső fiatalokra, előnyös megoldást hoz.

(P. J.)

KÖZLEMÉNYEK

Üdvözlük a vármegyék az új Darányi-kormányt. Baranya vármegye törvényhatósági bizottsága márc. 14-én vitte Horvát István főispán elnöklelte alatt rendkívüli közgyűlést tartott. Fischer Béla ny. alispán, felsőházi tag indítványozta, hogy a vármegye közönsége táviratban üdvözölje Darányi Kálmán miniszterelnököt az egymilliárdos beruházással kapcsolatban s hangsúlyozza, hogy az *újítalakított kormányt az öt éves terv végrehajtásában a vármegye odaadón támogatja*. Ugyancsak indítványozta, hogy a vármegye közönségét fejze ki *Fabinyi Tihamér* volt pénzügyminiszternek. A közgyűlés mindkét indítványt elfogadta, majd elhatározta, hogy a május 30-ra tervezett *alispánválasztó közgyűlést május 19-én* tartja meg. — Abauj-Torna vármegye közigazgatási bizottsága *Patay Sámuel* főispán elnöklelte alatt tartott ülésén tárgyalta *Reményi-Schneller* Lajos pénzügyminiszter leiratát, melyben kineveztetése alkalmából a vármegye közönségének támogatását kéri. A bizottság elhatározta, hogy a pénzügyminisztert üdvözlí és bizalmáról biztosítja.

A közigazgatási bíróság teljes ülése. A m. kir. közigazgatási bíróság március 14-én teljes ülést tartott, melyen *Puky Endre* elnök elbucsuztatta a nyugolombavonult *Szász Béla* tanácselnököt, majd meleg szavakkal üdvözölte az ujonnan kinevezett *Bodó Farkas* tanácselnököt, a minisztertanács által állandó tanácsvezetés jogával felruházott *Tholt József* ítélszabó és az ujonnan kinevezett *Szabolcska Mihály* közigazgatási bírót. Az ujonnan kinevezettek ezután letették az elnök kezébe az esküt, aki *Bodó Farkas* tanácselnököt a pénzügyi osztály IV. számú, *Tholt József* tanácsvezetőt a pénzügyi osztály I. számú tancsának vezetésével bízta meg, *Szabolcska Mihály* ítélszabót pedig a közigazgatási osztály *Balás Kornél* elnöklelte alatt álló tanácsába osztotta be.

Bornemisza Géza a közlekedés fontosságáról. A Magyar Mérnökök és Építésszek Nemzeti Szövetsége közgyűlésén *Bornemisza Géza* miniszter nagyszabású előadást tartott, melynek elején a technika haladásáról emlékezett meg és az új termelési rendszerekről, amelyek fokozták a társadalom rétegeződését. Hazánkban a közlekedés fontosságát első ízben *Széchenyi István* gróf ismerte fel, ő tette meg az első határozott lépéseket az útviszonyok javítása terén. Azóta állandó fejlődés volt, bár a világháború alatt leromlottak az útviszonyok. 1921-ben kezdődött meg csak, mégpedig nagyon lassan az utak helyrehozása. *Az útpártás fontossága hangzott ki Darányi Kálmán miniszterelnök legutóbbi győri beszédéből*, amelyben a nagyszabású beruházási program honvédelmi és légvédelmi tételei mellett *előkelő helyet foglalt el a közlekedésügy fejlesztésének és különösen az útfelújításnak a kérdése*. A miniszter végül az autómobilizmusról beszélt, majd szeretettel üdvözölte a magyar mérnöktársadalmat, amely a magyar jövőendő egyik szilárd pillére.

A jegyzők túlterhelésének kérdése Pest vármegye közigazgatási bizottságában. Pest vármegye közigazgatási bizottságának *Preszly Elemér* főispán elnöklelte alatt tartott március havi ülésén *F. Szabó Géza* ny. főispán napirend előtti felszólalásában örömmel üdvözölte a kormányt és a gazdasági élet és a honvédség megerősítésére vonatkozó nagyszabású programját. A miniszterelnök — mondotta — egycsapásra biztosította kormányának az előrelátó és gondoskodó jelzöt, ami államférfiai bölcsességre vall. *A magántisztviselők negyvennégyórás munkahetével kapcsolatban nyomtatékosan felhívta a figyelmet arra, hogy a községek közigazgatása a feladatok szintjébe láthatatlan mérete és a tisztviselői létszám elenyeszében esekély volt miatt válságos helyzetben van. (A beszéd gondolatmenetét lapunk legutóbbi számának vezetőhelyén közölt cikkben tárgyaltuk.) Preszly Elemér* főispán a felszólalásra adott válaszában hangsúlyozta, hogy a magántisztviselők helyzetét nem lehet összehasonlítani a köztisztviselőkével. *Az állam és az önkormányzati tisztviselők munkaközejét nem lehet keretek közé szorítani, mert ezeknek éjjelt és nappalt a köz javának szolgálatára kell fordítaniok. A tisztviselők a községekben és a vármegyeházán is tal vannak terhelve munkával, valóban elérkezett tehát az ideje a létszámszaporításnak.* Epen ezért már a májusi közgyűlés elé az alispánnal együtt a munkakerék szaporítására vonatkozó javaslatot terjesztették. *Patay Tibor* felszólalásában szintén a tisztviselői létszám emelését sürgette.

Zsindely Ferenc ünneplése Komárom-Esztergom vármegye kisgyűlésén. Komárom-Esztergom vármegye kisgyűlése márc. 8-án tartotta ülését *Radocsay László* főispán elnöklelte alatt. A kisgyűlésen részt vett *Zsindely Ferenc* vallás- és közoktatásügyi államtitkár is, aki tagja Komárom-Esztergom vármegye kisgyűlésének. *Radocsay László* főispán meleg szavakkal üdvözölte *Zsindely Ferenc* államtitkárt, abból az alkalomból, hogy államtitkárrá történt kinevezése óta először vesz részt a kisgyűlés munkájában. Zsindely Ferenc eddigi érdemeit méltatva, a főispán kérésre további közreműködését a vármegye jogos és igazságos ügyeinek védelmében. Az üdvözlést közvetlen szavakkal köszönte meg *Zsindely Ferenc* s ígérte, hogy lelkes érdeklődéssel kíséri ezután is a vármegye életét. Az új államtitkár a napirend tárgyalása során fel is szólalt a leányvári római katolikus iskola segélyezése tárgyában hozott községi határozattal kapcsolatban.

PANNONIA SZALLODA ÉTTEREM ÉS KAVÉHAZ VIII. RÁKÓCZI-UT 5. BURA SANDOR MUZSIKAL

A Dunántul és Tiszántul között tíz kilométerrel megrövidül az út. A dunaföldvár-kecskeméti állami irányonnal helyett nyílegyenes irányban építik ki Fülöpszállás és Kerekegyháza pusztáin keresztül. Ilyen módon mintegy tíz kilométerrel rövidül meg az út a Dunántul és a Tiszántul között és hatalmas tannyvilág kerül az országos forgalomba.

Névmagyarosítás. Birner István, Tolna vármegye árvaszéki elnök-helyettese családi nevét belügyminiszteri engedéllyel *Bereznay*-ra változtatta.

IRODALOM

A Nemzeti Színház Története

— Rédey Tivadar: *A Nemzeti Színház Története. Az első félszázad. Budapest 1937. Királyi Magyar. Egyetemi Nyomda. 405 l.* —

Aki visszaemlékszik arra az időre, amikor Bécs udvari színháza fennállásának századik évfordulóját ünnepelte s akit az ilyesmi akkoriban érdekelt — tudni fogja, hogy erre az ünnepi alkalomra egy kis könyvtáryai emléklap, füzet, könyv, díszmú, kép jelent meg. Valamennyi a színház multjával foglalkozott, felidézte az elmúlt idöket és rajzolta azoknak nagy emlékeit és megjelölte azt a nagyszerű ívelést, amit általa a bécsi kultúra e száz év alatt lendült.

Pedig — a bécsi színház jelentősége igazán esekély, hiszen *nemzeti* jelentősége semmi. Ha a színház nem ér el egyéb eredményt, mint azt, hogy az emberek jól töltik benne az idejüket: jókat nevetnek, jól kisorják magukat, meresszják a szemüket, ha a ballerínák a kánkánt járják, visszatölve a zártszék karjai közé, lehunyt szemmel elringanak a kis pisze primadonna kedves dalocskáján — akkor az a színház még nem tesz eleget annak a kötelességnek, amit az országtól vár.

Bizonyos — politikai feladatok teljesítése a színház főcélja: a *nemzeti eszme* körüli harcok leghevesebb megvívása. De a bécsi színház, ahol ilyen nincsen, ahol a nemzet ismeretlen fogalom, ahol annak nemzeti eszméje teljesen elképzelhetetlen valami, — ahol a színház az udvari fényhez tartozik, s nincsenek feladatai sem az országhoz tartozóknak nyelve dolgában (azt elvégzi a nála tízszerre nagyobb Németország a maga több ezer színházában) nincsenek feladatai a nemzeti szellem felbressztésében s fentartásában, ahol nem létkérdése a színház a nemzet életének, — ott a százados ünnep — a kedvtelések, az örömök, a szórakozások százéves egymásutánjának ünneplés lezárása.

Es Bécsben mégis rengeteg munka jelent meg, amely a színházat ünnepelte és részletezte, mi történt benne a tíz évtized alatt.

Ezzel szemben — a mi Nemzeti Színházunk százados ünnepe, amelyen szűk időköriben ült meg a magyar nemzet, hiszen — egy nap alatt vége volt: a lapok két nappal az egy nap előtt és két nappal az egy nap után már nem is írtak e rendkívüli magyar kulturjelentőségű ünnepről — éppen olyan szűkmarkúan látta el a közönséget a nagy színházi munka és eredmények leírásával.

Két (mindössze kettő!) könyv jelent meg, mely e száz év rendkívüli mozgalmas színészi munka történetét az olvasók elé tárja. Az egyik egy rövidlegrzettű kis munka, — tán három ív, mely már terjedelménél fogva sem elégítheti ki azt, aki meg akarja ismerni a magyar életrebrédésének ezt a nagy tényezőjét, — a másik egy érdemes, komoly terjedelmű mű, mely majd két kötetben fogja a színház változatos életének és fontos eredményeinek képét nyújtani.

A könyvnek szerzője Rédey Tivadar, a M. N. Múzeum Széchenyi könyvtáranak egyik igazgatója. Egy huszonhatves kötetben mondja el a ma-

gyar színeszet ébredésétől kezdve a Nemzeti Színház első félszázadának történetét.

A könyv — elsőrendű alkotás. Kellemes olvasmány, amely nem gyöttri az olvasót hiábavaló évszám tömegekkel, apró-cseprő részletekkel nem tölti az időt, de annál inkább foglalkozik a színpadi munka történetével és azokkal a sokirányú hatásokkal, melyek e munka nyomán előálltak. Tanulságos, gazdag történetet mond el — egészen mondja el, amit elmondandónak tart és élénk, színes előadásában örömet nyújt annak, aki általa okluni kíván.

Persze — a könyv csak azt mondja el, ami a színpadon történt ez ötven esztendő alatt. Rédeynek csak a N. Múzeum csaknem teljesnek mondható hirlapgyűjteménye nyújtott forrást. A Nemzeti Színház levéltáranak rengeteg anyaga rendelkezlenül hever hegyén-hátán, azt történetíró használni képtelen, így aztán annak a rengeteg munkának, amit a színház irodájában Bajza Szigligeti, Csepreghy és Paulay végeztek, — annak itt nyoma nincsen. Mennyi érdekes és értékes esemény játszódtott le pedig ezek előtt; mind a színház érdekében, ami aztán bizonyos akadályok folytán valora nem vált, de érdekes részletei a magyar művelődéstörténetnek. Milyen rengeteg fontos levél maradt fenn e levéltárban, jegyzőkönyv, drámaírálat, rendelet, törvényszéki ítélet... ezekből egy új történet fog előállni, ha majd egyszer — egy jobb időben, amikor mindenre lesz pénz és jószándék — a színház levéltára rendezve lesz és napvilágot lát oklevéltári kiadásokban.

Ez a hiány nem rontja le persze Rédey buzgó munkásságának eredményét *A Nemzeti Színház története* című szép könyvének értékét. Így is komoly, értékes munka és csak az előtt hiányos, aki ismeri úgy a Nemzeti Színház levéltáranak anyagát, mint a Pestmegyei levéltárét.

Pár évvel ezelőtt Gyöngyösi Társaságunk tervezett egy könyvet azon a címen: *A Nemzeti Színház Száz Éve*. Nem történeti mű lett volna és csak most a Rédey könyvének megjelenése után látjuk, hogy milyen fontos kiegészítése lett volna ennek. Eppen az volt e tervezett könyv anyaga, ami e megjelent könyvből hiányzik s mi, akik e tervezett könyvet gyűjtöttük és összeállítottuk, most magunk aratjuk le magunk számára azt a borbort, amelyet felsőbb helyekről jött rendelkezések még kihajtás előtt kitéptek.

A történet megjelent és megérdemlett sikert szerzett írójának; a történet appendixét megfolttá, hogy...

(Igazán, nem lehet tudni, hogy miért? Talán a *kulturfölkényünk* erősebb kidomborítása céljából?)

Pestre jön? Pesten él?

keresse fel ezen szelvényvel a

Kálvintéri Gyógyintézetet

Budapest, IX. Róday-u. 2. Tel.: 186-501. ahol minden bajára szakszerű kezelést kaphat. 20% örengedmény.

R. D.

MAGYAR ÉLET EURÓPÁBAN ÉS KONFERENCIÁK

A világ politikusai, diplomatai és államférfiai az utóbbi hónapokban töbet utazgatnak a kelténél. Többször tesznek látogatást egymásnál. A látogatást rendszerint az udvariasság viszonzásának nevezik s ezt a körülményt élénken kihangsúlyozzák. Egymás sarkára hágnak a konferenciák s a staniolba burkolt keneteljes üdvözlőbeszédnek ezen az udvariassági látogatásokon úgy röpködnek a levegőben, mint nyár-dereknél a darazsak. Az ember, az élet fáradt vándora, onttan olvassa a híradásokat és jelentéseket, pedig — triviálisan szólva — mégiscsak az ő bőrére megy minden. A konferenciáknak, a gondosan megszürt üdvözlőbeszédeknek s a térdnadrágos hajladózásoknak alánya mégis csak az ember, amely egyenkint és tömegekben elégedetlen a sorsával. Elégedetlen, mert a fejtetelére állított, felforgatott világ. Elvégre még sem érezheti biztonosságban magát. Elvégre mégis csak az ember életére megy a „játék” akkor is, ha a spanyol harctereken jóidő óta gyilkolják egymást az emberek s akkor is, — ha a Közél- és Távol-Keleten, szépen és szabályosan patakokban folyik az embervér.

Az ember, az ember mindenütt és mindig csak az ember!

Az ember önmagáért gondolja ki a békés, elégedett életrendet, de ugyanakkor ugyan-csak az ember keveri a kártyát s a parti végén repülőgépek, tankok és gázálarcos szörnyetegek rohannak egymásra, hogy puszítsák egymást. De rekasan meg is felelnék az ördögi tervnek, pedig a Teremtő békességre és boldogságra s saját képére teremtette az embert. Szépen és jól át gondolt szavakba burkoljuk a valóságot s amikor azt hisszük, hogy a valóság minden, csak akkor derül ki, hogy a valóság minden, csak az nem, amit a csengő pohárköszöntők s a megvesztegető szavak s jelmondatok kifejeznek vagy diplomatikusan agyonhallgatnak.

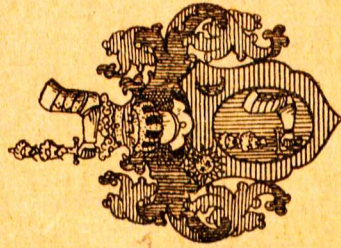
A nemzetközi érintkezés utolsó állomása Páris volt, Párisban ismét, de nem utoljára újból az ember és az emberi sors volt a vitaközpont. Témája s a zászló, amely köré a vitaközök gyülekeztek, az egyetemes emberiség javát szolgáló gondolat: az *Interparlamentarizmus*. Ez a szépen hangzó idegenszó, a világon bárhol élő népek törvényhozó testületeinek csoportosulását jelenti, amelyet ha az „Unió” megkoronázt, akkor ebben az *egység* is ki-fejezésre jut. De hol volt az egység és az Unió a valóságban ezen a konferencián?

Az amerikai Lincoln Ábrahám és Washington György „Unióját” sokféle formában és változatban kopirozzák a művelt Európában, de — úgy érezzük s ezt az érzésünket megpecsételték a konferencián történtek —, hogy mostanság a felforgatott világrendben hiányzik az emberért életr-hívott egységből az emberiség s maga az ember.

Ismét beigazolást nyer, hogy a megkötött szerződések, parafált megállapodások, írásba foglalt szerződések egy születnek és úgy tűnnek el, mintha tisztavirágok volnának. Ha pedig kivétel-sen mégis életben maradnak, akkor az erősebb védelmet szolgálják, mert az erősebb önkényének szolgálatában — eltűnik az ember.

Az ember, az ember és mindig és mindenhol csak az ember.

Gondolkozóba kell esnünk, meg kell torpan-nunk az események logikátlanságának láttára s el kell válnunk a sáros földtektől ha azt akarjuk, hogy kétségbeesésünkben lelki harmóniánkat meg-örizzük. Ezek a jelenségek teszik indokolttá a vi-

Nemesség

kikutatását, igazoltatását (név-né-sí névváltozást), ősfák összeállít-tását, címerek, ősfák megfestését vállalja

Heraldika

Budapest, IV.,
Gróf Károlyi-utca 14.
Telefon: 381-199 és 381-140

MAGYAR ÉLET EURÓPÁBAN ÉS MAGYAR-AMERIKÁBAN ÉS VALÓSÁGOK

lág két táborra szakadását. Egyesek lelki-vadsá-gukban elszakadnak mindentől, ami emberies. El-szakadnak a földtől és az égtől s meghasonlottsá-gukban hadat üzennek mindennek: contra omnes, contra omnia; ismét mások, — szerencsére ez az emberiség nagyobbik fele —, felülemelkednek mindenben, ami hétköznapi s az Isteni és erkölcsi törvényekben keresik lelkük vigasztalását.

A magyar élet szempontjából ez utóbbit kell követnünk. Annyi csalódás érte már a magyar nemzetet, hogy minden oka megvan arra, hogy testi javak helyett a lelki javakat keresse. Ilyen világraszóló alkalom a 900 éves Szent-Istváni ju-bileumi év s az ehhez kapcsolódó Eucharisztikus Kongresszus. A magyar történelmi multban s az Isten-imádat fenséges érzetében nem csalódhat az ember. Minden másban, igen. Az ezeréves keresz-tül annyiszor csalódott magyar nemzetnek vigasz-talódást és kiengesztelődést jelent a magyar-orosz vallásos kongresszus, mert ez a kongress-zus tizezreknek és százezreknek mód és alkalom lesz arra, hogy megismerjék azt a nemzetet, amelynek minden tagja töviskoszorút hordott homlokán az emberiségért.

Az Interparlamentáris Unió konferenciáján egymás között, de egymással szemben állapították meg a konferencián képviselt nemzetek képviselői, hogy mivel tartoznak egymásnak s meg-állapították, hogy milyen sok-sok kárt okoztak egymásnak a megszegett szerződésekkel s a való-ranemváltott megállapodásokkal. Ezek részére kö-telezz, hogy hamvat hintsenek a fejükre. A ma-gyar nemzet 900 éves jubileumi ünnepén s az Eucharisztikus Kongresszuson a világ négy ég-tájáról összesereglettek élő bizonyosságot tesznek a magyarnép ezeréves multjáról és megszámlálha-tatlan mártíriumáról s ez az „Unió” mindennél értékesebb a mi számunkra. Ez az Unió, a *világ-népeinek zarándoklása a magyar kultúráéhoz, a lelki élet fenségét, a magyar nemzet értékelését jelenti s a magyar nép dicsőségét hirdeti a jelen-kor részére, ezerév távolából.*

HIREK A MAGYAR MEGSZÁLLT TERÜLETRŐL

A zsidók nem tekinthetők nemzetnek. A Curen-tul lelkendezve ír arról, hogy a magyarok elkülönül-tek a zsidóktól, miután a zsidók előbb kisebbségnek deklariálták magukat. Ez a körülmény a párisi ki-sebbségi szerződést tisztázza, mert egy nemzetközi szerződés nem részesíthet védelemben olyan kiseb-bégi népet, amelynek nem lévén állama, nem tekin-tető nemzetnek.

Még a piacon is. A marosvásárhelyi időközi bi-zottság elrendelte, hogy a piac első sorában csak ro-mán pékek foglalhatnak helyet, a magyar pékek csak a románok háta mögött. (Hát már a kenyér is megváltozott Erdélyben, mert már van román kenyér és magyar kenyér.)

Masaryk pittsburgi ígérete. A pittsburgi szerző-dés egyik aláírója Pergler Károly volt tokiói követ-kijelenti, hogy Masarykkal együtt részt vett a pitts-burgi szerződés elkészítésénél, ő is aláírta a szerző-dést s a legnagyobb határozottsággal kijelenti, hogy Masaryk autonómiát ígért a tótoknak.

Hogy születik a csehszlovák nemzet? Prágai ren-delkezés szerint a legközelebbi népszámláláson pon-tosan meg kell állapítani, mennyi a csehszlovákok száma. A rendelkezés szerint csehszlováknak csak azokat szabad beírni, akik cseh apától és szlovák anyától, vagy pedig szlovák apától és cseh anyától származnak. (Ez a legújabb tudományos etnográfia.)

Telefonon magyar nótát huzatott a babájának. Egy cseh agrárpárti képviselő Ipolyságon mulatság közben a telefonkagyló mellé rendelte a cigányt s a Prágában lakó babájának magyar nótákat huza-tott a telefonba.

Jugoszlávia lakossága. Az 1937-es népszámlálás szerint Jugoszlávia lakossága 15.400.000 volt. Bel-grád fejlődése páratlan arányokat ért el mert a szerb főváros tíz év alatt 146%-os fejlődést mutat.

HIREK MAGYAR AMERIKÁBÓL KANADABÓL ÉS DÉLAMERIKÁBÓL

Magyar-Amerikai szerkesztőt üdvözölt az Elnök. Jóleső érzéssel és magyar büszkeséggel regisztráljuk a hírt, hogy Roosevelt elnök meleg levelében üdvö-zölte Tarnóczy Árpád költő-szerkesztőt, az Akroni Magyar Hírlap főszerkesztőjét 25 éves írói és szer-kesztői jubileuma alkalmából.

Amerikai egyetem Szt István ünnepe. A new-yorki Columbia egyetem tanácsa, élén a magyarba-rát Nicholas Butler Murrayval és Professor John D. Prince-val, aki több előadásban ismertette Magyar-oroszát, elhatározta, hogy az első magyar király 900 éves jubileumát megünnepeli. Az egyetem ta-nácstagjain kívül Takaró Géza, a Columbia egyetem magyar előadója is részt vesz a hatalmas méretű ünnepség előkészítő munkálataiban.

A társadalombiztosítás most lépett életbe Ame-rikában. A Társadalombiztosítási törvény immár vá-lóság Amerikában is, csak jelentékenyen különbözik a hasonló rendelettől európai intézményektől. A statisztikai adatokból megtudhatjuk, hogy ezidősze-rint 36 millió fizetések munkásnak van társadalom-biztosítási kötvénye s 21 millió munkás dolgozik munkanélküli biztostási rendelkezések alapján az összes államokban s 2.100.000 azoknak az ágoknak és eltartásra szorulóknak a száma, akik segélyt és nyugdíjat élveznek. A munkások munkanélküliség esetén segélyben részesülnek, tekintet nélkül arra, hogy van-e szükségük segélyre vagy nincs. Ugyanez áll az agkori nyugdíjra vonatkozólag is. Az alapot a szövetségi államok a munkaadók és részben a munkások adják össze. Egyöntetű módon úgy ren-dezik a nyugdíj ügyét, hogy minden 60 évét betöl-tött polgár legalább havi 50 dollár nyugdíjban ré-szesüljön. (Mikor tart itt az állandó háborús izga-lomban élő Európa?)

Nemzeti Tanácsot szerveznek Amerikában. Ohio állam egyik szenátora azzal a javaslattal fordult Washingtonhoz, hogy a Fehér Ház szervezzen Nem-zeti Tanácsot, amely az üzleti-, munka-, farm- és tu-dományos világ legkiválóbb képviselőiből állana. A Nemzeti Tanács felállítását Amerika több ezer ki-magasló egyénisége támogatja s azt várják a Tá-nácstól, hogy tanácsadó szerv a veszedelmeket és a gazdasági pangást elhárítja az állam feje felől.

Magyar zászlót szentelnek a Niagara mellett. Buffalo és Niagara-Falls magyarsága március 20-án nagy ünnepség keretében szentelt fel a Magyar Nem-zeti Szövetség háromszintű lobogót. Buffaió és kör-nyéke magyarsága gondoskodott arról, hogy a sza-badság ünnepén az angol amerikai hatóságok fejei s az angol sajtó képviselői is megjeljenek.

Magyarság a new-yorki világtárlátiáson. Jól-eső érzéssel regisztráljuk, hogy a hazai magyar saj-tóban és az amerikai sajtóban a mi kezdeményezé-tünk nyomán ment át a köztudatba a hír, hogy Ma-gyarság résztesz az 1939. évi new-yorki vilá-gkiállításon. Azóta már az amerikai angol sajtó is szárnnyaira vette a hírt s beszámol arról is, hogy a magyar ipari, gyáripari és mezőgazdasági terméke-ken kívül súlyt helyeznek arra is, hogy Kossuth La-josnak történelmi szereplése s a magyar vitézeknek az amerikai szabadságharcban való szereplése is ki-domboríttassék, mert Amerika népe boldog öröm-mel emlékszik vissza arra a történelmi tényre, hogy magyarok is harcoltak az Új-Világ népeinek boldo-gulásáért. A magyar kiállítás 36.000 négyzetlábterü-letet foglal le.

Konkolyhíntés Amerikában. Az amerikai csator-náknak meghuzódott kommunisták rávetették ma-gukat az amerikai magyarságra s a Szent István ju-bileumi évét és az Eucharisztikus Kongresszust arra használták fel, hogy Magyar-Amerika magyarsá-gát mindenféle bolondgombával megszállítsák. A kommunista aknamunka ellen az egyházak, magyar egyesületek s a derék, hazafias magyar sajtó lelkes és sikeres harcot folytat s így nem sikerül megbon-tani a magyarság hazafias, vallásos ércfalát. A ma-gyarság ez idén is az Ó-hazába zárandokol, hogy megerősödjön térjen vissza az Új-hazába.

ARVAHÁZI ADOMÁNYOK:

Csekkszámla szám: 34.761.

Ecser és Maglód község	14 pengő
Himőd község	12 "
Hővej község	8 "
Tápióstyly község	9 "
Ózd község	40 "
Főszolgabíró Gyömrő	77 "

KÖZGAZDASÁG

Az esztendő első két hónapjában tizmillió pengővel csökkent kivitelünk

A gazdasági viszonyok állandóságára mutat a folyó esztendő első két hónapjának kiviteli és behozatali eredménye. Behozatalunk változatlan összege a belső szükséglet színvonalának tartását jelzi, ami gazdasági viszonyainkra kedvező fényt vet. Kivitelünk csökkenését pedig, amely sajnálatos módon mintegy tizmillióval esett az elmúlt évben elért eredmény alá, kizárólag az elmúlt gazdasági esztendő rossz termésének számlájára írhatjuk. Egymagában a buzakivitelnél több mint tizmillió a visszaesés, míg a lóhere és lucernamag kivitele további 4.3 millió pengő csökkenést jelent kiviteli statisztikánkban. A buzakivitel csökkenését igyekeztünk más téren ellensúlyozni, az elért eredmény azonban még nem kielégítő, mert friss és elkészített húsból csupán négymillióval tudtuk emelni kivitelünket s annak ellenére, hogy sertés, disznósír és szalonnakivitelünk is emelkedett, végeredményben mégis tizmillió pengővel esett vissza kivitelünk főösszege. Ebből a kis statisztikai összeállításból is levonható az a helyes következtetés, hogy Magyarország külkereskedelme szoros és elválaszthatatlan kapcsolatban áll a mezőgazdasággal és legfőként a buzatermeléssel. Az a helytelen felfogás, amely a buzatermelés helyett más növényekkel kíván kísérletezni, ártalmára van külforgalmunknak. Behozonyosodott az elmúlt évek folyamán, hogy jó buzatermés esetén ebből a mezőgazdasági cikkből minden feleslegünket el tudjuk adni és külkereskedelmünk aktíváját ezen az úton tudjuk oly mértékben emelni, amely egész gazdasági életünkre pezsdítő hatást gyakorol.

Ujabb Vármegyei Szűletési és Halotti Adatok
A Vármegyei Szűletési és Halotti Adatok 1938. évi I. félévi összesítő adatai a következők: A vármegye lakosságának száma 1938. évi január 1. napján 266.600 fő volt. A születések száma 1938. évi január 1. napján 12.300 fő volt. A halálozások száma 1938. évi január 1. napján 10.500 fő volt. A természetes népmozgás az előző évhez képest 1938. évi január 1. napján 1.800 fővel csökkent. A természetes népmozgás az előző évhez képest 1938. évi január 1. napján 1.800 fővel csökkent. A természetes népmozgás az előző évhez képest 1938. évi január 1. napján 1.800 fővel csökkent.

sági életünket ezen a módon függetleníteni lehetne a jó vagy gyenge terméseredmény közvetlen hatásától. Lapunk hasábjain már a multban tárgyaltuk az idevágó megoldás lehetőségeit abban a reményben, hogy azok egyszer kivitelre kerülnek a magyar gazdasági élet életbevágó érdekében. Nem mulasztathatjuk el az alkalmat kiviteli adataink feltárásánál, hogy rá ne mutassunk annak szükségességére, miszerint a folyamatba teendő beruházási program keretében mily fontos volna a buza tárolására, megelőlegezésének lehetővé tételére állami raktárházak emelése. Kiviteli politikánk egyöntetűsége, állandósuló mennyiségek felajánlása válna lehetővé, amiáltal külkereskedelmünkől származó aktívumokra biztonságban lehetne számítani. Kapcsolatot lehetne teremteni az állandósult külkereskedelmi felesleg felhasználása és a nagy beruházási program között. Külföldi tartozásaink talán túlméretezett törlesztése helyett nemzeti és nemzetgazdasági célokra volna fordítható külkereskedelmi aktívánk legnagyobb része.

s. gy.

*

A Központi Statisztikai Hivatal közlése szerint február hóban a behozatal értéke 32.4 millió pengő volt, szemben az 1937. év februárjának 32.2 millió behozatali összegével. A kiviteli értéké ebben a hónapban 43.2 millióra rugott, szemben az elmúlt esztendő hasonló időszakának 59.7 milliót tevő összegével. A februári hónap tehát 10.8 millió kiviteli többletet mutat fel, ellentétben az 1937. évi februári adatok 18.5 millió pengő összegével.

Egyesítve az esztendő első két hónapjának adatait, a behozatal összértéke 60 millió pengőt tett ki az elmúlt esztendő 60.2 millió pengő behozatali eredményével szemben. A kiviteli értéké január és február hóban 86.6 milliót tett az elmúlt év 96.5 millió pengő értékével szemben. Így az 1937-es esztendő első két hónapjában elért 36.3 milliós aktívummal szemben a folyó esztendőben ebben az időszakban csupán 26.6 millió pengős többletet tudunk felmutatni.

Pályázati hirdetmények

VÁRMEGYEI PÁLYÁZATOK

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánjától.
15796-1938. kig. sz. **Pest-Pilis-Solt Kiskun vármegye főlevéltárnoki állásra** megüresedett **vármegyei főlevéltárnoki** állásra a Vármegyei Ügyviteli Szabályzat 2. §-a alapján pályázatot hirdetnek. A vármegyei főlevéltárnoki állás javadalma az 1929. évi XXX. t. c. 69. §. 9. pontja értelmében, a kötelező főiskolai végzettség folytán a VIII. fizetési osztály 3. fokozatára megállapított, s a jelenleg érvényben lévő rendeletek szerint csökkentett fizetéssel, továbbá a budapesti állomáshelyeknek megfelelő lakáspénzzel van egybekötve.
Minősítési kellék az 1929. évi XI. t. c. 30.illetőleg 13. §-a értelmében doktori, vagy középiskolai tanári oklevél.

A pályázati kérvényhez eredetiben vagy hivatalos másolatban a következő okmányok csatolandók:

1. Születési anyakönyvi kivonat (keresztlevél.)
2. Nősöknél a házassági anyakönyvi kivonat.
3. Ujabb keletű hatósági erkölcsi bizonyítvány, amely a családi állapotot, politikai megbízhatóságot és nemzethűséget igazolja. (Csak a közszolgálatban nem állóknál kötelező.)
4. A magyar honosságot igazoló bizonyítvány, esetleg a magyar állampolgárság fenntartása

tására való igény szabályszerű bejelentését igazoló okmány.

5. Az egészségi állapotot igazoló ujjal keleti hatósági orvosi bizonyítvány.

6. Tudori oklevél.

7. Közép-iskolai tanári oklevél.
8. Egyéb végzettséget igazoló bizonyítványok.

9. Életleírás, (Curriculum vitae.)
(Katonai szolgálat.)

10. Irodalmi munkásságot igazoló bizonyítványok, esetleg adatok.

11. Levéltári munkásságot, illetőleg gyakorlati szolgálatot igazoló bizonyítványok.

A meghirdetett állásra pályázókat felhívom, hogy az előbbi feltételek szerint szabályosan feleresztelt kérvényüket a vármegye főispánjához Dr. Preszly Elemér m. kir. titkos tanácsos Ur Önagyméltóságához intézzék és hivatalomhoz címezve legkésőbb 1938. év március hó 31. napjának déli 12 órájáig küldjék be.

Az a pályázó, aki már valamely törvényhatóság szolgálatában áll, az illető törvényhatóság első tisztviselője, a más közhivatali állásban levő egyén hivatali főnöke, közszolgálatban nem álló egyén, pedig állandó lakhelye törvényhatóságának első tisztviselője utján köteles pályázati kérelmét hozzámm juttatni.

Az elkésve érkező, vagy hiányosan felszerelt pályázati kérelmek a 125.000-1902. B. M. sz. rend-

Beretülés - Pasztilla

mindig kéznél legyen!

Kiváló pompás szer fejfájás és másnapni nyavalya ellen

L É G Ő S G Á Z D É D E L M I felszerelése.

Szalay és Társa L.t.
Budapest V., Alkotmány u. 12. Telefon: 114-300.
Külföldi képviseletek. Kérjen árajánlatot! Mezőgazdasági, műszaki, malom és szeszipari, szőlő és tejgazdasági felszerelések, műszaki anyagok. Mindennemű kenőanyagok. Eredeti 100%-os pennsylvaniai olajok.

J Ó N Á S I M R E
D U K K O Z Ó
CSENGERY-U. 49. ALAPITVA: 1906.

Beraktározás

legolcsóbban, nem pincében, zongoramegőrzés havi 6 pengőtől. Vámkezelés, gyűjtőforgalom.

Költöztetés autóval, kocsival.

Váraday és Társa

Mérsékelt árak, elsőrangú kiszolgálás.

VI., Sziv-utca 14.

Telefon: 114-202.

Gyomorsüllyedéses fűzők,

speciális fűzők, a legmodernebb princes csapfűzőt és mindenfajta melltartót minden igényt kielégítően készítenek. Levélhírszóra házhoz megyek. Dídeki szállítási költséget a legfontosabb eszközök.

Kákonyi fűzőszalon

Budapest, Rákóczi-ut 59., I. em. 8.
15 százalék kedvezményt kap ki e lapra hivatkozva!

Dunyhájából pehelypaplant készítő legolcsóbban

Terdik Györgyné paplanüzeme

Budapest, VI. Rózsa-utca 87.

Paplan, matrac, ágynemű

Műszövés, műstoppolás

molnyágot, szakadt, égett ruhák, selymek, fehérműk művészies beszővése.

Vidékre is.

RÓZSA műbeszövő üzemei

Budapest, IV., Váci-utca 21 és V., Szent István-körtút 24.

delet 4. §-a rendelkezései szerint figyelembe véve nem lesznek.

A m. kir. Vallás és Közköztudásügyi Miniszter Ur 9300-1935. számú rendelete 22. §-ának 1. pontja értelmében ezen törvényhatósági tudományos állásra ideiglenes minőségben lehet alkalmazni azt, akinek a fentnevezett képesítése, illetőleg kellei mind megvannak ugyan, azonban az 1929. évi XI. t. c. 13. §-ban előírt gyakorlati levéltárnoki bizonyítvánnyal nem rendelkezik.

Az ideiglenes kinevezett főlevéltárnok alkalmazásától számított két éven belül a nevezett V. K. M. rendelkezben előírt előkészítő szolgálatot teljesítheti.

Ha ezen idő elteltéig a Nemzeti Múzeum Tanácsától gyakorlati képességéről bizonyítványt nyer, abban az esetben állásában minden további nélkül véglegesíttetik, ha azonban a tanácsból a fenti értelemben és a nevezett két éven belül bizonyítványt nem nyerne, ideiglenes alkalmazatlása megszűnik.

A pályázati kérvényeket a vm. Főispánja az 1929. évi XI. t. c. 15. §-a alapján, a Nemzeti Múzeum Tanácsa elé terjeszti, s a tanács által jelöltek közül a törvényhatósági főlevéltárnokot az 1929. évi XXX. t. c. 68. §-ának 1.-ső pontja értelmében a vm. főispánja élethosszigan nevezi ki. Budapest, 1938. március 8.

*
vitéz dr. Endre alispán.

Csongrádvármegye alispánjától.

1195-alisp. 1938. szám. Csongrádvármegye törvényhatóságánál előlépés következtében megüresedett kiskundorozsmai járási főszolgabírói állásra, továbbá nyugdíjazás következtében megürült egy árveszéki ülnöki állásra, valamint az ezen állások betöltésével esetleg megüresedő egyéb al-sőbbfokú állásokra a nagyméltóságú m. kir. Belügyminiszter Ur. 78.122-III. a. 1938. számú engedélye alapján ezennel pályázatot hirdetek.

A meghirdetett állások az 1929. évi XXX. t. c. 65. és 67. §-ában meghatározott minősített vannak kötte, — javadalmozásuk pedig az 1929. évi XXX. t. c. 69. §-ában megállapított fizetés, lakáspénz és esaládi pótlék — az érvényben levő kormányrendeletekben előírt csökkentésekkel.

A szabályszerűen felszerelt pályázati kérelmek — közszolgálatban levők részéről a szolgálati út betartásával — leveldi dr. Kozma György Főispán Ur Öméltóságához címzetten az alispáni iktató hivatalban (Megyeháza 29. sz. szoba.) nyújthatók be, vagy küldhetők be 1938. évi március hó 26 napjának déli 12 órájáig.

Az elkövetten érkező, vagy kelően fel nem szerelt pályázati kérelmek nem fognak figyelembe vétetni.

Szentes, 1938. évi február hó 21-én.

Dr. Dósa István, alispán

MEGYEI VÁROSI PÁLYAZAT

Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye alispánjától.

16.970-1938. Ujpest megyei városnál nyugdíjazás folytán megüresedett s a VII. fizetési osztályba sorozott polgármesteri állásra pályázatot hirdetek.

A minősítési kellekeket az 1929. évi XXX. t. c. 65-67 §-ai, illetőleg az 1933. évi XVI. t. c. 39. §-a állapítja meg.

A polgármesteri állás az állami rendszerű VII. fizetési osztály szerinti illetmények, valamint a kormányhatóságilag megerősített képviselőtestületi határozatok szerinti mellékilletmények és a III.-ik lakbérosztálynak megfelelő lakáspénz élvezetével van egybekötve.

Felhívom mindazokat, akik az állásra pályázni kívánnak, hogy állampolgárságukat, minősítésüket, közszolgálatra való alkalmasságukat, er-

kölcsit, valamint az ugynevezett tanácsköztársaság alatt tanúsított magatartásukat igazoló okmányokkal felszerelt és szabályszerűen felülbélyegzett pályázati kérelmüket 1938. évi március hó 30. napjáig dé. e. 12 órájáig Ujpest megyei város kielölő választmányához címzetten, Ujpest megyei város polgármesteri hivatalánál nyújtsák be.

Ezen határidő után beadott, vagy kelően fel nem szerelt kérelmek figyelembe nem vétetnek. Ujpest megyei város szolgálatában álló tisztviselők fenti kellekeket igazolni nem kötelesek. A választás megtartása iránt később fogok intézkedni.

Budapest, 1938. évi március hó 8. napján.

Dr. vitéz Endre László alispán.

KÖZSÉGI PÁLYAZATOK

A szobi járás főszolgabírójától.

773-1938. szám. Nógrád és Hont k. e. e. vármegyék szobi járásához tartozó Márianosztra körjegyzőségben megüresedett segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Az állás javadalma a 62000-1936. B. M. sz. rendelkezben megállapított fizetés és lakbér.

Felhívom mindazokat, kik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy képesítésüket, politikai és erkölcsi megbízhatóságukat igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérelmüket 1938. április hó 5-ének déli 12 órájáig hozzám nyújtsák be, mert a később beérkező kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

A választás napja iránt később fogok intézkedni.

Az állás helyettesítés útján van betöltve.

Járásom területén működő pályázókat az okmányok csatolása alól mentesítem.

Szob, 1938. március 10.

vitéz Vadass Rezső főszolgabíró.

*
vitéz Vadass Rezső főszolgabíró.

A váci járás főszolgabírójától.
2187-kig. 1938. sz. Pest-Pilis-Solt Kiskun vármegye váci járásához tartozó Szód nagyközségben normál status folytán engedélyezett segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek.

Az állás javadalma a 62000-1926 B. M. számú rendelkezben megállapított illetőleg a mindenkori érvényben lévő rendelkezésekkel egyelőre csökkentett fizetés és a VI. lakbérosztálynak megfelelő lakáspénz.

Felhívom a pályázni óhajtókat, hogy az 1900 évi XX. t. c. 3. §-ában előírt képesítésüket, eddigi alkalmazatásukat, erkölcsi és politikai magatartásukat igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényüket f. é. április hó 10-én déli 12 óráig annál is inkább nyújtsák be hivatalomba, mert a később érkező, vagy hiányosan felszerelt pályázati kérvényeket figyelembe venni nem fogom.

Az állás helyettesítés útján be van töltve.

A járásom területén működő pályázókat az okmányok bemutatása alól mentesítem.

A választás megtartása iránt később fogok intézkedni.

Vác, 1938. március 12.

dr. Horváth János főszolgabíró.

*
dr. Horváth János főszolgabíró.

A magyaróvári járás főszolgabírójától.

1402-1938. Győr-Moson-Pozsony k. e. e. vármegyék magyaróvári járásának Hegyeshalom nagyközségben lemondás folytán megüresedett segédjegyzői állásra pályázatot hirdetek és felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy képesítésüket erkölcsi és politikai megbízhatóságukat, valamint eddigi működésüket igazoló okmányokkal felszerelt pályázati kérvényeket hozzám 1938. évi április hó 4-nek déli 12 óráig annál is inkább adják be, mert az elkövetten

érkező kérvényeket figyelembe venni nem fogom. A segédjegyzői állás javadalma a 62000-1926 B. M. sz. rendelettel megállapított fizetés és lakpénz.

Magyaróvár, 1938. március 11.

dr. Schmack Leó főszolgabíró.

*
A szentlőrinci járás főszolgabírójától.

Szám 1858-1938. Baranyavármegye szentlőrinci járásához tartozó szentlőrinci körjegyzőségben megüresedés folytán megszüntetett egyik irnoki állás helyett a 78.000-1932. B. M. számú rendelettel rendszeresített díjnoki állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Az állás javadalmozása a 62.000-1926. B. M. számú rendelettel megállapított illetmények és lakáspénz.

Felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy legalább a középiskola IV. osztályának sikeres elvégzését, eddigi működésüket, és idegen járásbeli pályázóknál a forradalmak s az esetleges ellenséges megszállás tartama alatt tanúsított magatartásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket — közszolgálatban állók fellettes hatóságuk útján hozzám 1938. évi április hó 1-én d. u. 5 óráig bezárólag annál is inkább nyújtsák be, mert a később érkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás határidejét a pályázati kérelmek beérkezte után fogom kitűzni.

Megjegyzem, hogy az állás helyettesítés útján már be van töltve.

Szentlőrinc, 1938. évi március 8-án.

Puskás Elemér főszolgabíró.

*
A szentlőrinci járás főszolgabírójától.

Szám: 1859-1938. Baranyavármegye szentlőrinci járásához tartozó selyei körjegyzőségben nyugdíjazás folytán megüresedett egyik irnoki állásra ezennel pályázatot hirdetek.

Az állás javadalmozása a következő:

A 62.000-1926. B. M. számú rendelettel megállapított illetmény és lakáspénz.

Felhívom mindazokat, akik ezen állást elnyerni óhajtják, hogy legkésőbb a 1938. évi március 10-én déli 12 óráig a szentlőrinci járásbeli pályázóknál a forradalmak és az esetleges ellenséges megszállás tartama alatt tanúsított magatartásukat igazoló okmányokkal felszerelt kérvényüket közszolgálatban állók fellettes hatóságuk útján hozzám 1938. évi április hó 1-én d. u. 5 óráig bezárólag annál is inkább nyújtsák be, mert a később érkezőket figyelembe venni nem fogom.

A választás határidejét a pályázati kérelmek beérkezte után fogom kitűzni.

Megjegyzem, hogy az állás helyettesítés útján ideiglenesen már be van töltve.

Szentlőrinc, 1938. évi március hó 8-án.

Puskás Elemér főszolgabíró.

*
A sárbogárdi járás főszolgabírójától.

1497-1938. Járásom Sárszentágota községében a segédjegyzőnek magasabb állásban történt alkalmazása folytán a normál-létszám szerint beöltendő ideiglenesen helyettesítéssel betöltve levő községi irnoki állásra pályázatot hirdetek: felhívom az állást elnyerni óhajtókat, hogy a négy középiskola osztály sikeres elvégzését, a gép és gyorsírásban való jártasságot az eddigi szolgálatot és fedhetlen előéletet igazoló okmányalkal fel-szerelt kérvényeiket nálam f. évi március 31-én 12 óráig terjesszék elő.

Az állásra esetleg pályázó honvéd-igazolványosok, vitézek, hadirokkantak és tűzharcosok a 11720-17-1931. sz. honvédelmi miniszteri rendelkezésben meghatározott igazolványukat, a létszám-rendelet miatt végelemben alá vont létszámfeletti közalkalmazottak ebebbi minőségüket igazoló okmányait pályázati kérvényeikhez becsatolni tartoznak, különben elsőbbségi igényük nem lesz figyelembe vehető.

Az állással a 62.000-1936. sz. belügyminiszteri rendelkezben megállapított illetmények járnak.

A választást Sárszentágota községében f. évi március 31-én 16 órakor tartom meg.

Sárbogárd, 1938. március 8.

dr. Kenessey Gyula, főszolgabíró.

Szerkesztésért és kiadásért a főszerkesztő felelős.

Laptulajdonos: A Vármegyei Tisztviselők

Országos Egyesülete.

STURM KÁROLY

törv. bej. építőmesteri cég magas-
és mélyépítési vállalat.

Alapítási év: 1887.

Uj iroda: Budapest,
VI. Bajza-u. 70. sz.

Telep: Budapest,
V. Pannónia-u. 108^a. sz

Uj telefon: 297-083.

Átalakítások, tatarozások, - légvé-
delmi és bombabiztos berendezések
létesítése adókedvezményvel! Építé-
si kölcsönök, hitelek szerzése.